

si napravljajo domači mnogotere jedila: bo-a-sho, koka-o, amar in poepoe; poslednje dve si hranujejo v velikih zalogah.

Nektere šege Kalmukov^{*)}.

Potovajoči malar Kiesewetter pride enega dne med četo Kalmukov, tistega mongolskega plemena v Azii, ki se spoznava k véri Fo in pod kosminastih šotorih prebiva, s katerimi se od kraja do kraja preseljuje, le od lova in živinoreje živi. Ravno je eden izmed njih umerl. Berž so šotore iz tal sneli in jih predstavili kakih sto stopinj preč od tistega mesta, kjer je merlič obležal. Vsa množica se je umaknila mertvem, namesto da bi bili njega zunaj svojega stanovanja pokopali. K pogrebu pride hitro eden njenih duhovnikov, ki nad merličem moli in neke čudne znamnja dela, na zadnje pa mu na več krajih kožo odere, češ, da duša zamore iz telesa. Ko je merlič že merzel, ga z eno peterih mongolskih prvotnih stvari: z lesom, ognjem, zemljo, železom ali vodo spravijo v večni pokoj, to je, ali ga sožgó, ali s kamnjem zadelajo, ali pokopljejo ali v vodo potopijo. Po rojstnem letu merliča se ravna tudi pogreb njegov. Leta imenujejo Kalmuki po sledečih dvanajstih živalih: eno se imenuje miš, drugo krava, tretje ris, četrto zajec, peto drakon, šesto kača, sedmo konj, osmo ovca, deveto vol, deseto kokoš, enajsto pes, dvanajsto prešič. Teh dvanajst let pa pomnožujejo s tem, da vsakemu pristavljajo še vsaktero gori omenjenih peterih prvotnih stvari; tako na priliko štejejo: miš les, miš ogenj in tako dalje. Na to vižo štejejo čas po teh 60 letih, ktere po tem še razverstujejo v možke in ženske leta, ktere imajo zarisane na leseni pratiki, ktera na dvorišču visi.

Za poduk in kratek čas.

Stare vraže še dandanašnji ljudstvo moré.

(Dalje in konec.)

Ljudstvu je omíke potreba na duši in na telesu, — vé, da to vsak človekoljub živo spozna, ker nevednost in vraže so nesreča svetu na vsako stran. Če je tudi kaj tacih samopašnikov še na svetu, ki mislijo, da je dobro, ako je ljudstvo nepodučeno, ker se tako lože za nos vodi pa tudi v pokoršini lože obderžuje, je vendar gotovo, da noben pošten človek kaj tacega misliti ne more, še manj pa smé pravi kristjan tacih misel navdan biti, da bi za ktereга koli človeka na svetu prav bilo, ako od Stvarnika prejeti „talent“ zakopava.

Zdaj je pa treba odgovora: kdo naj mu potrebno omiko delí? Kar zadeva dušo, ga podučava duhoven pastir; kar zadeva poljodelstvo, ga uči kmetijska družba. Kar pa vraže tiče, ajdovske šege in nemarne navade, naj ga uči šola in kdor kaj prida vé in zná. Kdor z ljudstvom več opraviti ima, kdor ga podučuje v mladih letih, kdor mu skerbi za dušno in telesno srečo, tistemu se naj bolj spodobí, da odpravlja vse, kar duh v nemarnosti zadržava, kar naj pred dušo spridi, potlej pa še časno srečo vzame.

Še imenitnejše pa je prašanje: kako se pomaga? Rekel sem že, da bi se bilo že gotovo kaj več pomagalo, ako bi pripomočki tako lahki in odkriti bili kakor niso. Koliko jih je, ki še ne vejo: kje vzrok tolikanj rev in nadlog tičí! Kdor pa hoče ternje z njiv spraviti, ni dosti, da požar naredí, tudi ne pomaga, če pri polti poseka; komaj spomlad pride, je že spet vse obrašeno. Kdor hoče slabe šege odpravljati, ne bo zmirjal ljudi toliko za tega voljo, kar so ravno storili; ako ima pamet in pripomočke, si bo prizadeval, da jih na drugo pot spravi, da jih drugič reve ne zadenejo. Pri takih rečéh ne pomaga očitanje, ampak le škoduje, ker dostikrat tisti, ki ga je nesreča za-

dela, sam ne vé, od kodí da pride. Tisti, ki hoče kaj dobrega svetovati, mora svoj svét dati, preden nesreča v hiši sedi. Jez mislim, kdor je marljivo bral: od kodí da izhaja mnogo rev in nadlog, bo že spoznaval, kje da je treba pomagati, da se saj huje vraže in krive šege odpravljajo. Se vé da je ljudstvo še v sto in sto družih nevarnih vražah zapleteno, pa se bo že kdo dobil, da ga bo po svoji moči podučeval; kar bo pa še le tedaj mogoče, ko bo ljudstvo večje vraže zapušati jelo. Dušni pastirji, ki poznajo cele soseske in fare, vedó tudi naj bolje, kaj in kako je treba pomagati tu ali tam; oni morajo vediti, kako se podučava, da ljudstvo z veseljem uk posnema in da učenika spoštuje kakor očeta, ki mu skerbi za dušo in telo.

Kar mislim jez o tem govoriti, veljá sploh za vse ljudstvo; kako naj se pa v tem ali unem kraji kdo tega deležen storí in kako se v drugih rečéh pomaga, naj bo skerb tistim, ki so tamkej znani z ljudmi. Tako si prizadevajmo zvesto podpirati ljudstvo, da kjer koli je še zakopano v škodljive vraže, se reši iz njih, da bo moglo v prihodnje bolje napredovati, da ne bo v svojih neokretnih mislih novih znajdb zametovalo, da ne bo, na priliko, vpilo kakor je, ko je železna cesta prišla: „da se hudič po nji vozi!“

Mene je k temu spisu prignal živi spomin na tolikanj krivih in žalostnih zapopadkov v raznih rečéh, kakor sem že zgorej omenil. Zato sem tudi sklenil pripomočke na roke dati, da bi se s podučanjem saj naj gerše vraže odpravile. Zatoraj sem pokazal, kje tičí korenina mnogih krivih vér.

Ker je pa korenina ta, razun podedovanih ajdovskih zapopadkov, vsajena v krivem zapopadku natornih prikazkov, posebno pa v napačnih mislih hudega vremena, bliskanja, gromenja in toče, hočem od tega kaj več govoriti. Zraven bo pa treba še tudi kaj družih prikazkov omeniti, ki so s temi v zvezi in ravno tako važni za prostega kmeta kakor za učenega človeka.

Na Dunaji.

Simon Šubic.

Drobtinčica za življenje.

Pravila ali regeljce številstva, da bo prav za te in tvojega bližnjega, naj ti bojo: Poštevaj (multipliciraj) si pošteno svoje premoženje, — doštevaj (adiraj) prijatlu, ako je v potrebi, — odštevaj (subtrahiraj), če ti kak opravljivec bližnjega gerdí, — razštevaj (dividiraj) med uboge, če te je Bog blagoslovil z bogastvom; — štej dobro svoje prijatle, pa ne štej jih, kadar si v sreči, štej jih le v nesreči.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Siska 10. maja. Čeravno žitna kupčija ne gré več tako spod rok kakor konec unega mesca, je bilo vendar ob kratkem okoli 12.000 vagánov koruze (nove po 3 fl. 24 do 30 krajc.) in blizo 6000 vagánov pšenice (valaske po 5 fl. 15 do 6 fl. 15 kr., pančovske po 5 fl. 45 do 6 fl. 15 kr., temeške po 6 fl. 30 do 45 kr., banaške po 7 fl. do 7 fl. 15 kr.) nekaj na špekulacijo, nekaj na Krajsko prodanih, in še več bi se je bilo spečalo, ako bi Teržacani kaj več veselja do nakupovanja kazali. Iz Karlovca se piše, da ne gré koruzna cena več tako na kviško kakor je šla poslednji čas; nove koruze po 3 fl. do 30 do 50 krajc., naj lepše pa po 3 fl. 57 kr., je lahko kupil kolikor koli je je kdo hotel, in ker od morja še ni nič slišati, da bi po žitu kaj prašali, bo pred ko ne žitna cena počasi spet padala.

Iz Gradca 12. maja se piše v dunajski „Gesch. Ber.“ sledeče: „V tem ko v doljni Austrii, na Ogerskem in Laškem slaba vinska letina žuga, se pričakuje pri nas na Štajarskem dobra. Dosihmal ni terta nič škode terpela (?), in čeravno ne bo obilo vina, ga vendar tudi celó malo ne

^{*)} Od obleke Kalmukov ima tudi pri nas tisto debelo zimsko sukno imé, ki se mu kalmúk pravi, ker Kalmuki nosijo plajšče iz enacih bornih plahť.